

CHRISTENEN IN IRAK

inclusief de Koerdisch Autonome Regio

In het landenbeleid Irak van mei 2024 en in recente asielbesluiten wordt uitgegaan van een te optimistisch beeld van de veiligheidssituatie van christenen in zowel federaal Irak als in de Koerdisch Autonome Regio (KAR). Dit is op onze website al besproken¹. In dit rapport wordt informatie uit belangrijke bronnen op een rijtje gezet voor gebruik in zienswijzen en beroepschriften.

In dit rapport wordt onder meer verwezen naar landeninformatie van de EUAA. Blijkens uitspraak rechtbank Zwolle van 21 januari 2025 ([ECLI:NL:RBDHA:2025:1263](#), r.o. 10.3.1) komt aan een *Country Guidance* van de EUAA in beginsel meer gewicht toe dan aan een ambtsbericht van BuZa "vanwege de (meer) onafhankelijke positie van het Agentschap, en de gespecialiseerde taak die aan het Agentschap is opgedragen tegenover de aard van een AAB, dat niet enkel is opgesteld voor het beoordelen van verzoeken om internationale bescherming en onder politieke verantwoordelijkheid van de regering wordt opgemaakt". In verlengde hiervan merken we op dat de EUAA *Country Guidance* is gebaseerd op de EUAA COI rapporten zoals de EUAA *Iraq: Country Focus* en dat de *Country Focus* geraadpleegd moet worden als bron voor de landeninformatie van de *Country Guidance*.² Het gewicht dat de rechtbank toekent aan de EUAA *Country Guidance* geldt mutatis mutandis dus ook de *Country of Origin Information* van de EUAA *Country Focus* rapporten.

¹ <https://juridisch.gave.nl/bibliotheek/landenbeleid-irak-27-5-2024>

² Zie de toelichting in de EUAA 'Country Guidance Iraq' van november 2024, p. 41: "The analysis below is based on the following EUAA COI reports: Targeting 2022, 4.1, 4.1.1, 4.1.2; Country Focus 2024, 1.2.1 1.3.1. Country Guidance should not be referred to as source of COI."

INHOUD

Vrijheid van godsdienst volgens de grondwet.....	2
Vrijheid van godsdienst in de praktijk.....	2
Ambtsbericht	2
EUAA	3
Open Doors	4
Onderscheid 'geboren christenen' en bekeerlingen.....	4
EUAA	5
Open Doors	5
De Koerdisch Autonome Regio (KAR)	7
Ambtsbericht	7
EUAA	8
Open Doors	9

VRIJHEID VAN GODSDIENST VOLGENS DE GRONDWET

Onder verwijzing naar **Algemeen Ambtsbericht Irak** van november 2023 (p. 54) kan de IND betogen dat de Iraakse grondwet vrijheid van godsdienst garandeert voor elke Iraakse burger, en daarbij specifiek moslims, jezidi's, christenen en mandeeërs noemt.

Vraag is echter, wat er in de praktijk blijkt van de constitutionele vrijheid van godsdienst, zowel voor christenen in het algemeen als voor mensen die zich vanuit de islam tot het christendom (of een andere geloofsovertuiging) hebben bekeerd.

VRIJHEID VAN GODSDIENST IN DE PRAKTIJK

In het algemeen moet er rekening mee worden gehouden, dat vervolging kan plaatsvinden door zowel de overheid als (groepen in) de samenleving. Als er geen vervolging plaatsvindt door de overheid, kunnen mensen dus nog altijd te vrezen hebben voor vervolging daar, bijvoorbeeld, familie, stamgenoten of andere groepen in de maatschappij. Dit blijkt in Irak het geval te zijn en dan is vervolgens de vraag of en in hoeverre mensen kunnen rekenen op effectieve bescherming door de overheid.

Ambtsbericht

Het ambtsbericht verwijst onder meer naar: Freedom House, *Iraq: Freedom in the World Report 2023*, maart 2023, D2³ dat meer volledig vermeldt:

"The constitution guarantees freedom of belief, but in practice many Iraqis experience violence and displacement due to their religious identity. (...)

³ <https://freedomhouse.org/country/iraq/freedom-world/2023>, geraadpleegd 17 juli 2025

waaruit blijkt dat kennelijk niet gerekend kan worden op bescherming vanuit de overheid.

Verderop in ambtsbericht (p. 58) wordt nader ingegaan op vervolging door maatschappelijke groepen, wat de IND nog al eens wil missen in de beoordeling van de risico's die christenen of andere niet-moslims lopen bij terugkeer:

"Het zou voorkomen dat religieuze minderheden, zoals christenen en mandeeërs, bepaalde islamitische gebruiken overnemen, zoals het dragen van een hoofddoek of het vasten tijdens de Ramadan, om intimidatie te voorkomen. Volgens het USDoS-jaarrapport over 2022 waren er meldingen door leden van niet-islamitische minderheidsgroepen van ontvoeringen, bedreigingen en intimidatie door pro-Iraanse sjiiitische militieën, om hen te dwingen islamitische gebruiken na te leven."

Ambtsbericht verwijst, naast US DoS, ook naar DFAT, *Country Information Report – Iraq*, 16 januari 2023 (p. 17,18):

"3.31 While freedom of religion is theoretically protected by the Iraqi Constitution, laws and customs tend to favour the Muslim majority. Article 2 (1) of the constitution establishes Islam as the state religion and prohibits any law that contradicts established provisions of Islam. (...)

3.33 (...) Religious minorities are reportedly underrepresented in the ranks of national police, senior military, and intelligence and security services. There are reports of religious minorities, including Christians and Sabeen-Mandean, adopting certain Islamic practices, such as wearing the hijab (traditional Islamic clothing for women) or fasting during Ramadan to avoid harassment.

(...)

3.36 DFAT assesses that Iraqi laws and long-standing practices tend to discriminate against non-Muslims. The extent of this discrimination varies by geographic area and may include violence or the threat of violence against members of religious minorities who do not adhere to Islamic standards of dress."

EUAA

De EUAA *Iraq: Country Focus* van mei 2024 bericht als volgt:

"According to Open Doors, the Iraqi government mostly tolerates historical churches. Members of historical Christian communities (i.e. mostly Greek Orthodox and Roman Catholic churches) as well as Evangelical, Baptist and Pentecostal churches in Baghdad and Basra, have however been 'affected by violations from radical Islamic movements and non-Christian leaders, including discrimination from the authorities.' Sources reported that Christians in Iraq have been exposed to harassment, discrimination and violence, with alleged tolerance of such targeting by authorities. Instances of land and properties grabbing from Christians occurred, particularly in Ninewa plains. In the same area, Christians accused government officials of promoting a demographic change in favour of Shia Shabak, also in light of the fact that most Christians did not return to their areas of origin after ISIL's defeat. According to USCIRF, the PMF continued to target Christians through enforced disappearance, extortion, and physical violence, as well as by controlling small communities imposing checkpoints and curfews." (p. 32)

"As a result of clan customs and tribal traditions, abuses and killings within the Iraqi society occur on grounds of 'the wash of shame'. Mostly women, and to a lesser extent men, can be subjected to honour-based killings, being perceived to have transgressed cultural, social or

religious norms, and brought shame to their family. (See also 1.3.1 Domestic and honour-based violence). Sources reported attacks against people perceived to contravene these rules due to dress or social behaviour, as well as converts, members of religious minority groups, atheists and secular-minded individuals, LGBTIQ individuals.
(...)

Tribal actors committing honour-based violence are reported to be allowed to act with impunity in Iraq (...) in general. A US-based Iraq analyst told the EUAA that this is also the case in the KRI, where political connections can, in practice, provide impunity to perpetrators of tribal or clan violence. Also, in the KRI increasingly more people are reported to solve their issue through tribal justice mechanism." (p. 51,52)

Open Doors

Het recente Open Doors, 'Iraq: Persecution Dynamics' van december 2024, meldt het volgende:

"Christians in Iraq experience Islamic oppression from Sunni and Shia Muslims irrespective of their ethnicity (Kurdish, Iranian, and Arab). Considering the high level of conservatism and strong collaboration of Sunni elements with Islamist insurgents, the line between who is an extremist and who is not, is somewhat blurred. The influence of Islamic militants has made Islamic consciousness a new factor in the country, including in the IKR in the north. In the Iraqi and Kurdish governments, the role of Islam is increasing due to regional developments.

(...) In general, Iraqi society is becoming more Islamic: Islamic dogma and rhetoric dominate daily life, and Islamic leaders (especially Shiites) continue to influence social, religious and political life. This is then reflected in social norms and practices that affect all people in Iraq and becomes a benchmark for non-Muslims as well. Social control of women is on the rise and even Christian women in Baghdad and Basra are forced to cover up in order to move around safely outside their homes." (p. 12)

"Iraqi society is still very tribal, especially where areas have been disrupted by sectarian tensions and violence (mostly in territory previously controlled by IS). Tribes in Iraq have a very strong influence and impose their age-old customs and traditions on society. Compliance with this is often more important than adherence to government law, as tribes often consider themselves above the law and, in some areas, tribal groups have influence within (and sometimes even over) the government. Where this tribalism is mixed with Islam, it will mainly affect Christians with a Muslim background. A convert's tribal background - especially where it concerns a prominent tribe - can cause problems for other Christians and keep them from giving support to the convert." (p. 12,13)

ONDERSCHIED 'GEBOREN CHRISTENEN' EN BEKEERLINGEN

Het ambtsbericht maakt op p. 54 niet duidelijk dat de daar vermelde constitutionele vrijheid van godsdienst enkel geldt voor de zogeheten 'geboren christenen' en niet voor mensen die zich vanuit de islam bekeerd hebben tot het christendom. Dit volgt echter wel uit de bronnen waar het ambtsbericht zelf naar verwijst, zoals: Freedom House, *Iraq: Freedom in the World Report 2023*, maart 2023, D2⁴:

⁴ <https://freedomhouse.org/country/iraq/freedom-world/2023>, geraadpleegd 17 juli 2025

"The constitution guarantees freedom of belief, but in practice many Iraqis experience violence and displacement due to their religious identity. (...)

Blasphemy laws remain in the legal code, although enforcement is rare. Children with one Muslim parent, including converts, are automatically designated as Muslim. Conversion from Islam to another religion is banned by law. Atheists largely hide their lack of religious belief due to societal stigma and persecution." (onderstreepting MV)

Verderop in ambtsbericht (p. 57) wordt er wel specifiek op ingegaan, wat de IND echter nog al eens wil missen in de beoordeling van de risico's die een bekeerling loopt bij terugkeer:

"Bekering van de islam tot een ander geloof is niet als strafbaar feit vastgelegd in het Iraakse Wetboek van Strafrecht, maar wordt niet erkend door persoonlijke statuswetten in Irak. Het ontbreken van juridische erkenning betekent dat een bekeerling als moslim geregistreerd blijft in de overheidsregisters, waardoor dit niet kan worden veranderd op ID-kaarten.

Er waren in de verslagperiode geen gevallen bekend waarin personen die zich van de islam tot een andere religie hadden bekeerd strafrechtelijk vervolgd werden door de autoriteiten, noch waren er gevallen bekend waarin bekeerlingen in de praktijk (toereikende) bescherming gevraagd en gekregen hadden van de autoriteiten. Bekering van de islam naar een andere religie (bijvoorbeeld het christendom of zoroastrisme) zou over het algemeen negatief beschouwd worden binnen de familie van de betreffende persoon. Ook zou volgens een bron de gemeenschap waartoe de bekeerling toetreedt de betreffende persoon vaak met argwaan bekijken. Het aanmoedigen van bekering van de islam tot een andere religie zou volgens deze bron eerder tot problemen leiden met milities dan bekering zelf. Volgens verschillende bronnen zou iemand die zich van de islam bekeerd heeft tot een andere religie dit doorgaans niet bekendmaken. Sociaal en maatschappelijk gezien betekent bekering tot een ander geloof dat deze persoon in een andere gemeenschap terecht komt, temeer omdat de familie en het sociale netwerk een bekering niet eenvoudig zullen accepteren."

EUAA

De EUAA *Iraq: Country Focus* van mei 2024 bericht als volgt:

"As a result of clan customs and tribal traditions, abuses and killings within the Iraqi society occur on grounds of 'the wash of shame'. (...). Sources reported attacks against (...) converts, members of religious minority groups, atheists and secular-minded individuals, LGBTIQ individuals.

(...)

Tribal actors committing honour-based violence are reported to be allowed to act with impunity in Iraq (...) in general. A US-based Iraq analyst told the EUAA that this is also the case in the KRI, where political connections can, in practice, provide impunity to perpetrators of tribal or clan violence. Also, in the KRI increasingly more people are reported to solve their issue through tribal justice mechanism." (p. 51,52)

Open Doors

Het recente Open Doors, *'Iraq: Persecution Dynamics'* van december 2024, meldt het volgende:

"Christians with a Muslim background experience most pressure from (extended) family and often keep their faith a secret as they risk being threatened by family members, clan leaders and the society around them. Converts risk losing inheritance rights and the right or means to marry. To openly leave Islam leads to difficult situations throughout the country, but can also

be risky in the more moderate, Islamic IKR. In 2023, pressure on Christians in Iraqi Kurdistan increased further as two Christian converts from Islam were accused of blasphemy after posting online messages on social media. One of them was sentenced to prison, the other had to leave the country for his safety while a case against him was pending. The two cases were widely publicized online, leading to incitement of hatred against Christians in the region. Apart from that, several Christians were killed for their involvement in Christian activities." (p. 9)

"Iraq is not fulfilling its international obligations by regularly violating or failing to protect the following rights of Christians:

- Christian converts from Islam are killed because of their new faith (ICCPR Art. 6)*
- The law prohibits conversion from Islam (ICCPR Art. 18)*
- Christian converts lose custody of their children and inheritance rights (ICCPR Art. 26)*
- Children of Christian converts are registered as Muslims and forced to receive Islamic education (ICCPR Art. 18 and CRC Art. 14)*
- Christian female converts are forcibly married to Muslim men (ICCPR Art. 23; CEDAW Art. 16 and ICESCR Art. 10) "*

(p. 9)

"Violations against converts - particularly in the form of Islamic and Clan oppression - tend to be more frequent in Arab than Kurdish areas. For a long time, the atmosphere in Kurdish areas had been more tolerant of non-Muslims. However, according to a country expert, that tolerance is now decreasing with the growing influence of conservative Islam, which is mainly reflected in increased pressure being exerted on converts from Islam." (p. 11)

"Several Shia parties have close relations with the Islamic Republic of Iran, and Christian converts with a Muslim background in particular have for some time reported being monitored by Iranian secret service agents in areas close to the Iranian border. In general, Iraqi society is becoming more Islamic: Islamic dogma and rhetoric dominate daily life, and Islamic leaders (especially Shiites) continue to influence social, religious and political life. This is then reflected in social norms and practices that affect all people in Iraq and becomes a benchmark for non-Muslims as well. Social control of women is on the rise and even Christian women in Baghdad and Basra are forced to cover up in order to move around safely outside their homes." (p. 12)

"Iraqi society is still very tribal, especially where areas have been disrupted by sectarian tensions and violence (mostly in territory previously controlled by IS). Tribes in Iraq have a very strong influence and impose their age-old customs and traditions on society. Compliance with this is often more important than adherence to government law, as tribes often consider themselves above the law and, in some areas, tribal groups have influence within (and sometimes even over) the government. Where this tribalism is mixed with Islam, it will mainly affect Christians with a Muslim background. A convert's tribal background - especially where it concerns a prominent tribe - can cause problems for other Christians and keep them from giving support to the convert." (p. 12,13)

DE KOERDISCH AUTONOME REGIO (KAR)

Ambtsbericht

Het ambtsbericht van november 2023 (p. 42) vermeldt dat zowel in federaal Irak als in de KAR sprake is van een gebrekkige rechtshandhaving door gebrek aan politieke wil bij machthebbers, een conservatieve onderstroom in de samenleving en politiek, corruptie en van beïnvloeding van de rechtelijke macht door politieke druk, gewelddadige intimidatie en incidentele moorden, en door tribale en religieuze belangen met de toevoeging: *"Ook in de KAR staat de eerlijke rechtsgang onder druk. Veelgenoemde obstakels zijn (beperkte) toegang tot advocaten en documenten voor gedetineerden, politieke inmenging in rechtszaken en het in lijn brengen van nationale wetgeving met internationale standaarden."* Op p. 43 wordt voorts gemeld *"Marteling in detentie om bekentenissen af te dwingen is echter een gebruikelijke praktijk in gevangenissen in federaal Irak en de KAR en blijft doorgaans ongestraft (zie paragraaf 1.2.6). Het VN-Comité tegen Foltering (UN Committee Against Torture) rapporteerde in mei 2022 dat op basis van de bestaande mechanismen in Irak om de gevallen van marteling en mishandeling door ambtenaren te onderzoeken de daders niet effectief ter verantwoording worden geroepen. Volgens HRW reageren rechters in de rechtszaal zelden op beschuldigingen van marteling."* Het algemene beeld dat het ambtsbericht geeft, ook in de bespreking van de vrijheid van meningsuiting, is dat de rechtsbescherming in de KAR in geen enkel opzicht beter is dan in federaal Irak.

In een recent voornemen wordt ook verwezen naar het ambtsbericht van oktober 2021. Deze meldt over de situatie van christenen in de KAR het volgende:

"Er zijn geen gevallen bekend waarin personen die zich van de islam tot een andere religie hadden bekeerd in de Koerdische regio in de praktijk (toereikende) bescherming gevraagd en/of kregen hebben van de autoriteiten. Wel zouden personen die zich bekeerd hebben tot het christendom terecht kunnen bij de lokale christelijke gemeenschap, zoals evangelische kerken, die hen enige vorm van hulp en bescherming kunnen bieden, met name in de wijk Ainkawa in Erbil. Begin oktober 2021 verklaarde de KRG dat Ainkawa voortaan een aparte administratieve eenheid zal zijn door het de status van district toe te kennen. De premier verklaarde dat christenen uit het hele land een veilig heenkomen hadden gevonden in Ainkawa toen ISIS een deel van Irak onder controle had." (p. 48,49)

Vraag is, of een kennelijke mate van bescherming dat beperkt is tot één stadswijk gepresenteerd kan worden als een adequaat beschermingsalternatief, zoals in bedoeld voornemen gebeurt. De vraag die in het ambtsbericht niet gesteld, en dus ook niet beantwoord, wordt is: hoe zijn de leefomstandigheden voor de christenen die kennelijk massaal uit heel Irak naar die stadswijk gevlucht zijn en wat is het toekomstperspectief als de bescherming beperkt blijft tot die ene stadswijk?

Voorts schetst het ambtsbericht een veel rooskleuriger beeld dan de in het ambtsbericht aangehaalde bron van de 'Minorities Rights Group' MRG e.a., 'Crossroads: The future of Iraq's minorities after ISIS', 2017⁵ die over de KRG immers vermeldt (onderstrepingen MV):

⁵ <https://minorityrights.org/app/uploads/2024/01/mrg-rep-iraq-eng-may17-final2.pdf>

Het ambtsbericht verwijst ook naar het artikel van Christianity Today, 'Why We Opened a Christian University in Iraq Amid ISIS' Genocide', may 7 2020, <https://www.christianitytoday.com/2020/05/iraq-christians-erbil-chaldean-university-isis-rasche/>, dat echter niet openbaar toegankelijk is.

"The 2015 KRG Law on Protection of the Right of Components (Law No. 5) recognizes various ethnic and religious minorities, guarantees equality and the right to political, economic, social and cultural participation, including the right to education in mother-tongue languages. The law prohibits all forms of discrimination, but does not criminalize hate crimes and lacks provisions on the establishment of an implementation body or commission.

Generally, the public KRG message is a positive one. It encourages free expression, minority protection and participation. But the actions of the KRG in relation to the future of minorities in the disputed territories bordering the KR-I are in contradiction to this message. Efforts to ensure the rights of minority groups are trumped by political, security and humanitarian pressures which have reportedly caused minorities to feel 'oppressed'.

Between members of displaced minority communities who choose to leave Iraq and those who seek to return to their areas of origin, there are many who plan to remain in the KR-I. The KRG has been accommodating to IDPs but their long-term settlement in the KR-I will require guarantees of civil, political, social, economic and cultural rights, as well as the means to access and enforce them.

'We have recognized rights but not the mechanisms to implement them. We have the right to teach in our language in schools but there are no schools in the area. I have three children in Syriac schools but I have to take them from one neighbourhood to another, because I don't have one near me.' Assyrian Christian Leader, Dohuk, March 2017

There are those that believe that remaining in Erbil will result in minority assimilation:

'Children will have to attend Kurdish schools and be taught in Kurdish. As for voting rights, even if it were granted for IDPs, they would only have the option of voting for a KDP candidate anyway.' Christian religious leader, Erbil, February 2017" (p. 34,35)

De hier gegeven informatie vindt in feite ook bevestiging in wat hiervoor reeds is aangehaald uit het ambtsbericht van november 2023 (p. 42, 43) over de zeer gebrekkige rechtsbescherming in de KAR. Daarmee is bevestigd dat de rechtsbescherming in de KAR een papieren werkelijkheid is waar de praktijk niet aan beantwoordt. Dit blijkt ook uit de reeds eerder aangehaalde informatie van de EUAA en Open Doors die deels ook op de KAR betrekking heeft. Verwezen zij naar de volgende passages (onderstrepingen MV):

EUAA

De EUAA *Iraq: Country Focus* van mei 2024 bericht als volgt:

"As a result of clan customs and tribal traditions, abuses and killings within the Iraqi society occur on grounds of 'the wash of shame'. (...) Sources reported attacks against (...) converts, members of religious minority groups, atheists and secular-minded individuals, LGBTIQ individuals.

(...)

Tribal actors committing honour-based violence are reported to be allowed to act with impunity in Iraq (...) in general. A US-based Iraq analyst told the EUAA that this is also the case in the KRI, where political connections can, in practice, provide impunity to perpetrators of tribal or clan violence. Also, in the KRI increasingly more people are reported to solve their issue through tribal justice mechanism." (p. 51,52)

Open Doors

Het recente Open Doors, 'Iraq: Persecution Dynamics' van december 2024, meldt het volgende:

"Christians with a Muslim background experience most pressure from (extended) family and often keep their faith a secret as they risk being threatened by family members, clan leaders and the society around them. Converts risk losing inheritance rights and the right or means to marry. To openly leave Islam leads to difficult situations throughout the country, but can also be risky in the more moderate, Islamic IKR. In 2023, pressure on Christians in Iraqi Kurdistan increased further as two Christian converts from Islam were accused of blasphemy after posting online messages on social media. One of them was sentenced to prison, the other had to leave the country for his safety while a case against him was pending. The two cases were widely publicized online, leading to incitement of hatred against Christians in the region. Apart from that, several Christians were killed for their involvement in Christian activities."
(p.8)

"Violations against converts - particularly in the form of Islamic and Clan oppression - tend to be more frequent in Arab than Kurdish areas. For a long time, the atmosphere in Kurdish areas had been more tolerant of non-Muslims. However, according to a country expert, that tolerance is now decreasing with the growing influence of conservative Islam, which is mainly reflected in increased pressure being exerted on converts from Islam." (p. 11)

"The influence of Islamic militants has made Islamic consciousness a new factor in the country, including in the IKR in the north. In the Iraqi and Kurdish governments, the role of Islam is increasing due to regional developments."
(p. 12)

COLOFON

AUTEUR

Dr. Marnix Visscher
Coördinator juridische ondersteuning

VERSIE 1.0, januari 2025

Deze notitie kan gedownload worden van www.juridisch.gave.nl en mag vrij verspreid worden mits onverkort en met vermelding van deze bepaling en verwijzing naar voornoemde website.

JURIDISCHE ONDERSTEUNING GAVE

Stichting Gave verlangt ernaar dat de vluchtelingen die naar ons land komen, worden gezien en geliefd. Gave is een interkerkelijke organisatie, die kerken en christenen bewust maakt van de bijbelse roeping om vluchtelingen gastvrij te ontvangen. De afdeling juridische ondersteuning geeft advies aan kerken en vrijwilligers aangaande vragen die liggen op het terrein van het vreemdelingenrecht. De afdeling biedt ook ondersteuning aan christenen die asiel aanvragen op grond van vrees voor geloofsvervolging.

Stichting Gave

Marie Curiestraat 35
3846 BW Harderwijk
T 0341 - 460 328
www.gave.nl | juridisch@gave.nl
IBAN NL85 INGB 0006 9900 56

